

บทที่ 2

การใช้ล่ามภาษาต่างประเทศตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ก่อนที่จะศึกษาถึงรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในการมีล่ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยนั้น จะศึกษาถึงความหมายของคำว่า “ล่าม” เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น

ความหมายของ “ล่าม”

“ล่าม” ในความหมายที่ศึกษานี้ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Interpreter”

“ล่าม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง ผู้แปลคำพูดของทั้งสองฝ่าย ซึ่งต่างภาษาทำให้เข้าใจซึ่งกันและกัน ส่วนคำว่า “Interpreter” ตาม Black Law Dictionary ให้ความหมายว่า หมายถึง บุคคลซึ่งสาบานตัวในการพิจารณาของศาลที่จะแปลคำให้การของคนต่างประเทศหรือคนหูหนวก และคนใบ้ต่อศาล¹ ส่วนคำว่า “แปล” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง แปล ; หาความหมายของภาษา ; แปลโดยจากภาษาหนึ่งในอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Interpret” ซึ่งตาม Black Law dictionary ให้ความหมายว่าแปล ; หาความหมายของภาษา ; แปลโดยปากเปล่าจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง² ซึ่งในภาษาอังกฤษจะมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Translation” (ตาม Black law Dictionary หมายถึง การแปลหนังสือ เอกสาร หรือคำพูดจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง³) แต่จะใช้ในความหมายที่แตกต่างกัน คำว่า “Interpreter” จะใช้ในความหมายที่ล่ามเป็นผู้แปลซึ่งต้องสาบานตัวต่อศาลว่าจะแปลคำให้การ คำพูดของคู่ความในคดี พยาน ที่ไม่สามารถพูดและเข้าใจภาษาที่ใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา แม้ว่าบางครั้งล่ามอาจจะต้องแปลเอกสารในกระบวนการพิจารณา แต่ก็จะเป็นการแปลในรูปการอ่านเอกสารนั้นแล้วแปลโดยปากเปล่า เมื่อได้ทราบถึง

---

¹ Black Law Dictionary. Interpreter : A person sworn at a trial to interpret the evidence of a foreigner or a deaf and dumb person to the court., P.734

² Interpret : To Construe ; to seek out the meaning of Language, to translate orally from one tongue to another

³ Black Law Dictionary. Translation : The reproduction in one language of a book, document, or speech in another language.

ความหมายของล้ามแล้ว จะได้ศึกษาต่อไปว่าในประเทศไทยมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ล้ามภาษาต่างประเทศตามกฎหมายของไทยอย่างไร

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยติดต่อกับชาวต่างประเทศมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทั้งทางด้าน การค้า การเมือง และการต่างประเทศ จากการศึกษาวិจัยพบว่าในช่วงแรกๆนั้น เป็นการติดต่อระหว่างประเทศที่มีพรมแดนใกล้เคียงกัน ต่อมาเมื่อวิวัฒนาการต่างๆได้เจริญมากขึ้นก็เริ่มติดต่อกับประเทศต่างๆ ที่อยู่ใกล้กันมากขึ้นเป็นลำดับ ยกตัวอย่างเช่น ในสมัยอยุธยาเริ่มมีการติดต่อกับประเทศในแถบตะวันตก และเริ่มมีวิวัฒนาการมาเรื่อยๆ จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นยุคที่ประเทศไทยเปิดประเทศมาก เริ่มมีการส่งชนชาติไทยออกไปศึกษาต่อต่างประเทศอันทำให้ได้รับวัฒนธรรม ตลอดจนความรู้ด้านต่างๆรวมทั้งด้านกฎหมายมาปรับปรุงใช้ในประเทศไทย จากการติดต่อกับชาวต่างประเทศในสมัยนี้เองที่เป็นแรงผลักดันให้ประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านระบบกฎหมายครั้งยิ่งใหญ่ เริ่มมาจากปัญหาที่ชาวต่างประเทศที่เข้ามาติดต่อกับประเทศไทยเห็นว่าระบบกฎหมายของเราล้าหลัง ป่าเถื่อน ทำให้ประเทศไทยต้องยอมให้สิทธิภายนอกอาณาเขตกับประเทศเหล่านั้น รวมทั้งคนไทยบางประเภทก็เข้าไปอาศัยสิทธิของประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยจึงค่อยๆ พัฒนาระบบกฎหมายของเราเพื่อให้เป็นที่ ยอมรับของชาวต่างประเทศ จนในที่สุดประเทศไทยก็ได้สิทธิทางศาลของเรากลับคืนมา และทำให้กฎหมายของไทยพัฒนาเพื่อให้ทันกับสังคมในปัจจุบันมากขึ้น

จากการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายของไทยในเรื่องเกี่ยวกับการมีล้ามภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นการรับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินคดีอาญา แยกพิจารณาได้เป็น

2.1 ประวัติความเป็นมาของการมีล้ามภาษาต่างประเทศ

2.1.1 สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ แยกกรณีศึกษาได้เป็น ในช่วงสมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา และกรุงธนบุรี

สมัยกรุงสุโขทัย

จากการศึกษาศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงกล่าวถึง การติดต่อกับชาวต่างประเทศไว้ในศิลาจารึกตอนที่หนึ่งว่า

“ คนโคจี่ข้างมาหา พาเมืองมาสู่ ช่วยเหนือเพื่อภู มั่นบมีข้าง บมีม้า บมีบัว บมีนาง บมีเงิน บมีทอง ให้แก่นัน ช่วยมันดวงเป็นบ้านเป็นเมือง ”

อธิบายได้ว่า ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงนั้นได้ทรงแพร่อาณาจักรไปมาก ผู้ครองนครต่างๆ ที่รู้สึกตัวอ่อนแอก็มายอมเป็นเมืองขึ้น การยอมเป็นเมืองขึ้นนั้นผู้ที่มายอมได้เปรียบ เพราะว่าถ้ามีอะไรขาดตกบกพร่องก็ขอได้ เช่น ข้าว ม้า ผู้คน เงินทอง เพื่อให้ผู้ที่มาสวามิภักดิ์นั้นกลับไปตั้งบ้านตั้งเมืองได้เป็นปึกแผ่นแน่นหนา⁴

ส่วนคำว่า “ พาเมืองมาสู่ ” คือมาอ่อนน้อมเป็นเมืองขึ้น

คำว่า “ ช่วยเหนือ ” คือ ช่วยเหลือ

คำว่า “ ดวง ” ศาสตราจารย์เชคซ์ แปลว่า นับ แต่หลวงวิจิตรวาทการมีความเห็นว่าในที่นี้น่าจะหมายถึง ตั้ง

นอกจากนี้ยังมีลายจารึกซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับชลยศึก ดังนี้

“ ได้ข้าเสือก ข้าเสื่อ หัวฟุงรบก็ดี บ่งมา บดี ”

อธิบายได้ว่าในสมัยพ่อขุนรามคำแหงนั้น เมื่อมีชัยในการสงครามจับชลยศึกได้ ทรงบัญญัติห้ามไว้มิให้ฆ่าหรือข่มเหงทำร้าย⁵

ส่วนคำว่า “ ข้าเสือก ” คือ ข้าศึก “ หัวฟุงรบคือแม่ทัพนายกอง ”

นอกจากที่กล่าวไว้ในศิลาจารึกข้างต้นแล้ว ก็ไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับกฎหมายอื่นที่วางหลักเกณฑ์ไว้ในเรื่องสิทธิของชาวต่างประเทศในการมีล้าม

สมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงธนบุรี

ในสมัยกรุงศรีอยุธยามีหลักฐานปรากฏว่าไทยติดต่อกับต่างประเทศ และมีกฎหมายรวมทั้งการจัดตั้งศาลพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นกับชาวต่างประเทศโดยเฉพาะ จากการศึกษาเอกสารที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์แยกพิจารณาได้ดังนี้

⁴นิติศาสตร์ไพศาลย์ , พระยา , คำสอนชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2501-2502 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย , พิมพ์ครั้งที่ 2 (มปท.), หน้า 69

⁵วิสุทธิวาตนฤพุมิ , หลวง , ประวัติศาสตร์กฎหมายชั้นปริญญาโท พ.ศ. 2512-2513. พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2516) . หน้า 165.

สมัยพระบาทสมเด็จพระเอกาทศรถ (พระบาทสมเด็จพระเอกาทศรถฐิติศวรบรมนารถบพิตร) ศุภมัส
ศ 1544 มีกฎหมายที่กล่าวถึงการพิจารณาคดีคนต่างประเทศไว้ คือ พระธรรมนูญ ศุภมัสศ 1544 ข้อ
7 ดังนี้

“ 7 อนึ่งมีพระธรรมนูญไว้ว่า ถ้าชาวกรุงก็ดีต่างประเทษก็ดีหาพิพาทคดีถ้อยความแก่ฝรั่ง
อังกฤษวิลันดา แวก ประเทษแขกฉวามะลาอยู่มักจะสัน ญวน จีน ซึ่งเข้ามาสู่พระบรมโพธิสมภาร
ใช้ เป็นตระทรวงขุนพิณิจโรราชปลัดได้พิจารณาว่ากล่าว ถ้าหัวเมืองยุกระบัตได้พิจารณา

อนึ่งต่างประเทษสพไสมย เข้ามาอยู่ในประเทษเมืองใดมีคดีถ้อยความให้พิจารณาว่ากล่าว
ตามราชประเพณีจารีตเมืองนั้น”⁶

พระธรรมนูญดังกล่าวได้บัญญัติหลักเกณฑ์กรณีที่มีข้อพิพาทระหว่างคนไทยหรือคน
ต่างประเทษกับคนฝรั่ง อังกฤษ วิลันดา แวก มลายู ญวน และจีน ให้ขุนพิณิจโรราชปลัดเป็น
ผู้พิจารณาคดี ส่วนกรณีในหัวเมืองก็ให้ยกกระบัตเป็นผู้พิจารณาคดี

สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนารถแบ่งศาลออกเป็น 5 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ศาลกรมเมือง หรือศาลกรมพระนครบาล มีหน้าที่พิจารณาชำระความอาญาแผ่นดินเป็น
คดีอุกฉกรรจ์ซึ่งต้องรับโทษถึงประหารชีวิต
2. ศาลกรมวัง มีอำนาจพิจารณาชำระความคดีที่ราษฎรพิพาทกันเอง
3. ศาลกรมคลัง เป็นศาลที่ชำระความเกี่ยวกับพระราชทรัพย์ หรือหนี้หลวงและภาษีอากร
ซึ่งจะต้องถูกเรียกเก็บเข้าคลังหลวง
4. ศาลกรมนา มีหน้าที่พิจารณาชำระความกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่นาและโค กระบือ
5. ศาลกรมท่า เป็นศาลที่มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีพิพาทที่เกิดขึ้นกับชาวต่างประเทศที่
มาค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยา อยู่ในบังคับของกรมคลัง

นอกจาก 5 ศาลนี้แล้วยังมี ศาลธรรมการ ศาลสุรัสวดีกลาง ศาลแพทย์หน้า ศาลแพ่งกลาง
ศาลราชสมบัติและศาลอาลักษณ์⁷

⁶ กม. ตราสามดวง เล่ม 1, พิมพ์ 15 ต.ค. 05

⁷ สุณีย์ มัลลิกะมาลย์ , ไชยยศ เหมะรัชตะ และคณะ, รายงานผลการวิจัยวิวัฒนาการของ
ทางกฎหมายไทยในรอบ 200 ปี : ภาคกฎหมายวิธีสบัญญัติ ธันวาคม 2525 ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

จากหลักพระธรรมนูญในสมัยพระบาทสมเด็จพระเอกาทศรถ และการแบ่งหน้าที่ของศาลต่าง ๆ ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถนั้น จะมีลักษณะเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องอำนาจศาลที่จะใช้พิจารณาคดีในคดีที่มีชาวต่างประเทศเกี่ยวข้องว่า ผู้ใดหรือศาลใดมีอำนาจพิจารณา แต่จากการศึกษาหลักฐานไม่ปรากฏว่าในการพิจารณาคดีของศาลในสมัยนั้นมี หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีสำหรับชาวต่างประเทศอย่างไร ในกรณีนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าตามความเป็นจริงหากมีข้อพิพาทที่ชาวต่างประเทศไม่สามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยเข้ามาเกี่ยวข้องก็จำเป็นต้องมีการจัดหาล่ามเพื่อให้สามารถพูดและทำความเข้าใจกับชาวต่างประเทศนั้นได้ แต่ก็มิได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อรองรับสิทธิของชาวต่างประเทศในการมีล่ามไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากในสมัยนั้น ชาวไทยยังคงมีความเห็นว่าชาวต่างประเทศในสมัยนั้นเป็นคนต่างด้าวนอกศาสนาจึงไม่ค่อยผูกพัน คบหาสมาคมด้วย ซึ่งเห็นภาพสะท้อนของการติดต่อกับชาวต่างประเทศในสมัยนั้นได้ จากพระราชปรารภของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถที่ว่า

“...๑๗๑ โพรฟ้าข้าขอบขัณฑสีมาทุกวันนี้ ประกอบด้วยราคะ โทษะ โมหะ โลภะ มิได้กลัวบาป ละอายต่อบาป เหน่นานาประเทศ ฝรั่งเศส อังกฤษ ระเบิดัน วิลันดา ดุลละวา มลายู แยกกายแคว ประกอบไปด้วยทรัพย์สมบัติเป็นอันมาก แลโถมอญทุกวันนี้ ยกลูกสาว หลานสาว ให้เป็นเมียปลุกาภิสิทธิ์ือผิดเป็นชอบแล้วละฝ่ายสัมมาทิสฺฐิ และบุตรอันเกิดมานั้นก็ถือเพศไปตามพ่อก็จะพากันสู้อบายภูมิเสีย.....”⁸ จึงมีการออกพระโอยการอาชาหลวงข้อ 13 กำหนดบทลงโทษไว้ว่า

“๑๗๑ ราษฎรข้าแผ่นดินชายหญิงไทยมอญ บมีย่า บมิกลัว พระราชาญาพระรชกำหนดกฎหมาย เห็นพัสดุเข้าของเงินทองของมิจนาทิสฺฐิ อันมาค้าขายแต่นานาประเทศ นอกด่านต่างแดน และยกลูกสาวหลานสาวให้เป็นเมียฝรั่ง อังกฤษ ระเบิดัน วิลันดา ดุลละวา มลายู อันต่างศาสนา และให้เข้ารีตถืออย่างมิจนาทิสฺฐินอกศาสนา ท่านว่าผู้นั้นเป็นเสี้ยนหนามในแผ่นดิน แลมันเอาใจไปแผ่เผื่อแก่ประจามิต ฆ่าศึกศตรูหมู่ช้าย ท่านให้ลงโทษ 6 สถาน ๑๗๑”⁹ จึงน่าเชื่อว่าในสมัยนั้นคงยังไม่หลักเกณฑ์ในการรองรับสิทธิในการมีล่ามของชาวต่างประเทศไว้

ส่วนในสมัยกรุงธนบุรีนั้น เป็นยุคที่เริ่มตั้งบ้านเมืองหลังจากที่ประเทศไทยเสียกรุงศรีอยุธยาให้กับพม่า การใช้กฎหมายก็คงยึดเอาหลักเกณฑ์ในสมัยกรุงศรีอยุธยามาบังคับ

⁸ นิติศาสตร์ไพศาลย์, พระยา, คำสอนชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 5201-2502 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, หน้า 73

⁹ อ้างแล้ว

ไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีกับชาวต่างประเทศขึ้นใหม่ ในส่วนนี้จึงขอข้ามไปศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายที่เริ่มมีการพัฒนารูปแบบที่เด่นชัดมากขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นอันนำไปสู่การพัฒนากฎหมายในปัจจุบัน

2.1.2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น การศึกษาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ขอแบ่งแยกพิจารณาเป็นในช่วยรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 4 ส่วนในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นเริ่มมีการพัฒนากฎหมายซึ่งถือว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของกฎหมายไทย ซึ่งนำไปสู่กฎหมายที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนั้นจะกล่าวในภายหลัง

จากการศึกษาหลักฐานในช่วงรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 4 พบว่าในสมัยนี้ศาลจะมีลักษณะแยกออกไปตามอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาโดยแต่ละศาลจะสังกัดกรมต่าง ๆ โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีชาวต่างประเทศดังนี้ คือ

พระราชกำหนดเกล้า จุลศักราช 1116 ข้อ 31 วางหลักเกณฑ์เรื่องอำนาจศาลในการพิจารณาคดี โดยกำหนดว่าศาลใดมีอำนาจในการพิจารณาคดีประเภทใด และศาลนั้นอยู่ในสังกัดใด ดังนี้ “...แลกรมวังนั้นมีปลัดนั่งสารสามคน ขุนอินอาญาได้พิจารณาเนื้อความอาญาวังแลขุนพรมสุภาได้พิจารณาเนื้อความนครบาลวัง แลขุนเทพสุภาได้พิจารณาเนื้อความแพ่งวัง ถ้าจำเลยเปนสมในขุนสาร 3 สารนี้ได้พิจารณา แลกรมพระคลังราชการนั้น ขุนพิณใจโราชปลัดนั่งสารได้พิจารณาเนื้อความฝ่าหรั่งอังกฤษวิลันดาจีนญวนญี่ปุ่นแขกปรเทศมลายู แลกรมนา ขุนโกชนากอนราชปลัดนั่งสาร ได้พิจารณาเนื้อความแพ่งอาชานา¹⁰” หมายถึง “... ในกรมวังให้ปลัดนั่งศาล 3 คน ขุนอินชญา พิจารณาเนื้อความอาญา ขุนพรมสุภาพิจารณาคดีชกลักฟันแทงกันไม่ถึงตาย จำเลยเป็นไพร่สมฝ่ายในให้ขุนศาลทั้ง 3 ร่วมกันพิจารณา ในกรมพระคลัง ขุนพิณใจ ราชปลัดนั่งพิจารณาเนื้อความที่เกี่ยวพันกับชาวต่างชาติ กรมนา ขุนโกชนากรราชปลัดนั่งพิจารณาความแพ่งอาชานา¹¹ ...”

จากพระราชกำหนดเกล้าดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการแบ่งการปกครองออกเป็นกรมต่าง ๆ แต่ละกรมจะมีศาลพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับกรมนั้น ๆ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. กรมมหาดไทย แบ่งศาลเป็นสามศาล คือ

- ศาลหลวง มีขุนบุรินทร์ เป็นตุลาการพิจารณาเนื้อความอุทธรณ์

¹⁰ พระราชกำหนดเกล้า ข้อ 31 กฎหมายตราสามดวงเล่ม 5

¹¹ ดร. ประเสริฐ ฒ นคร, วิจัยพื้นฐาน-เรื่องกฎหมายล้านนาโบราณ : วิเคราะห์ระบบโครงสร้างและเนื้อหาบทบัญญัติที่จารในใบลาน, หน้า 50

- ศาลราษฎร มีขุนเทพอาญา เป็นตุลาการพิจารณาคดีอาญาซึ่งจำเลยเป็นตุลาการเกี่ยวกับเรื่องการค้าหาจับกุมโดยไม่มีหมายรับสินบนและข่มเหงลูกความ
  - ศาลตำรวจ มีขุนอาญาจักร เป็นตุลาการชำระคดีแจ้งความเท็จ ปลอมลายมือ นื้อโกง เป็นต้น
2. กรมกลาโหม ศาลกลาโหมมีขุนประชาเทพราชปลัดเป็นตุลาการพิจารณาคดีอาญาแก่บุคคลที่มีใช้ตุลาการทำความผิดเช่นเดียวกับคดีที่ตุลาการกระทำอันจะต้องขึ้นศาลราษฎร
3. กรมพระนครบาล ศาลกรมพระนครบาลมีขุนงามเมืองราชปลัดเป็นตุลาการ มีหน้าที่ชำระความโจรผู้ร้ายปล้นสดมภ์อันเป็นความผิดมหันตโทษลักพาคน ลักทรัพย์ การเป็นชู้ฆ่าฟันกัน คดีเป็นผีกระสือกระหัง การทำยาแฝดยาเมาและรีดลูก
4. กรมวัง มีศาล 3 ศาล คือ
- ศาลนครบาลวัง มีขุนพรมสุภา เป็นตุลาการชำระคดี
  - ศาลแพ่งวัง มีขุนเทพสุภา เป็นตุลาการ
  - ศาลอาญาวัง มีขุนอินอาญาเป็นตุลาการ
5. กรมพระคลัง แบ่งศาลออกเป็น 3 ศาล คือ
- ศาลต่างประเทศ มีขุนพินิจไจราช เป็นตุลาการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับชาวต่างประเทศ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ฮอลันดา จีน ญี่ปุ่น แวก มลายู
6. กรมนา แบ่งออกเป็น
- ขุนโภชนากอนราช พิจารณาความแพ่งอาญานา
  - ขุนศรีราชบุตร พิจารณาคดีมรดก
  - ศาลที่พิจารณาความแพ่งอาญานา มีขุนโภชนากอนราชพิจารณาคดี
  - ศาลที่พิจารณาคดีมรดก มีขุนศรีราชบุตรพิจารณาคดี
  - ศาลแพ่งกลาง มีขุนราชสุภาไซพิจารณาคดี
  - ศาลแพ่งเกษม มีขุนสุภาเทพขุนสุภาการพิจารณาคดี
7. กรมแพทย์ ศาลกรมแพทย์มีขุนพรมเกวี พิจารณาคดีเกี่ยวกับวิทยาคม
8. กรมสรรพากร (ข้าราชการ) ศาลสรรพากรนอกมีขุนศรีสาครพิจารณาคดี
9. กรมธรรมการ ศาลธรรมการพิจารณาคดีเกี่ยวกับพระสงฆ์ สามเณรทำผิดกิจวินัย
10. พระคลังมหาสมบัติ ศาลพระคลังมหาสมบัติพิจารณาคดีเกี่ยวกับพระราชทรัพย์ในท้องพระคลังหลวง

11. กรมสวัสดิ ศาสตร์คดีพิจารณาคดีเกี่ยวกับลูกหมู่ไพร่หลวง

จึงกล่าวได้ว่าในส่วนที่เกี่ยวกับชาวต่างประเทศ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นช่วงรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 4 มีศาลต่างประเทศ ซึ่งพิจารณาคดีเกี่ยวกับชาวต่างประเทศโดยเฉพาะ นอกจากตามพระราชกำหนดเก่าซึ่งกล่าวถึงชาวต่างประเทศแล้ว มีพระราชกำหนดใหม่ในสมัยนั้นก็กล่าวถึงการติดต่อซื้อขายระหว่างคนไทยกับคนต่างประเทศไว้

พระราชกำหนดใหม่ กฎข้อ 11

“11 กฎให้แก่ เจ้าพญาแลพญาพระหลวง เจ้าราชินิกุลขุนหมื่นพันทนายฝ่ายทหาร ฝ่ายพลเรือน ข้าหลวงกรมพระราชวังบวรฯ หน้าพระราชวังหลัง แลข้าหลวงเจ้าต่างกรมฝ่ายหน้าฝ่ายใน ล่ามพนักงานกระลาโหมกรมท่า กรมการเมืองสมุทรปราการ แลลูกค้าเรือชาวกรุงฯ ชาวต่างประเทศ ซึ่งเข้ามาค้าขาย ณ กรุงเทพมหานคร..... ถ้าแลลูกค้าต่างประเทศเข้ามาค้าขาย ณ กรุงเทพมหานคร มีปืนใหญ่กระสุนดินค้ำมากน้อยเท่าใดถึงเมืองสมุทรปราการ ให้บอกบาญชีมอบปืนกระสุนดินค้ำไว้แก่กรมการล่ามพนักงานกรมท่า ห้ามมิให้ข้าทุสตลอดฯ ฝ่ายทหาร ฝ่ายพลเรือน ข้าเจ้าต่างกรมฝ่ายหน้าแลฝ่ายใน แลลูกค้าเอาปืนใหญ่ กระสุนดินค้ำ ไว้กับเรือ บ้านเรือนเป็นอันขาดทีเดียว แลเงินให้ลูกค้าเข้ามาค้าขายมีปืนใหญ่เล็กน้อยเข้ามาสำหรับเรือ มิได้มอบไว้แก่ล่ามพนักงานกรมท่าตามกฎหมายแต่ก่อน เอาปืนไว้กับบ้านเรือนนั้นผิดมิชอบนักหนา จะว่าโดยพระราชกำหนดโทษถึงตาย¹²...”

จนกระทั่งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เริ่มมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงกฎหมายและศาลครั้งใหญ่เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายของนานาประเทศและในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอำนาจศาลในการพิจารณาคดีก็มีการเปลี่ยนแปลงอันจะเห็นได้จากพระราชปราชญ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตอนหนึ่งที่ว่า

“..... ทรงพระราชดำริเห็นว่า การอย่างธรรมเนียมพิจารณาตัดสินความมากมายหลายศาลหลายกระทรวง และผู้มีอำนาจต่าง ๆ ทั้งปวง บังคับบัญชาว่ากล่าวเอาเอง แทบจะทุกกระทรวงพนักงานสับสนปะปนกันกับราชการอื่น ๆ นั้นเป็นเครื่องกีดกันให้ความยุติธรรมเกิดยาก จำเปนจะต้องจัดรวมเข้าให้เปนแห่งเดียวกันแลจัดให้ผู้พิพากษา/พิจารณา มีหน้าที่พนักงานแต่ที่จะทนายบำรุงรักษายุติธรรมอยู่ฝ่ายเดียว มิให้เกี่ยวในราชการอื่น ๆ ได้จัดเหตุที่เป็นช่องของการที่ไม่เป็นธรรม แลเพิ่มเติมเปิดช่องโอกาสของการที่จะให้เจริญในทางยุติธรรมทุกอย่างที่คิดเห็นได้.....”

¹² ดร.ประเสริฐ ณ นครและคณะ, วิจัยพื้นฐานเรื่องกฎหมายล้านนาโบราณ : วิเคราะห์ระบบโครงสร้างและเนื้อหาบทบัญญัติที่จารในใบลาน บทความวิจัยที่ 3 เล่มที่ 9, หน้า 14-11

จึงมีประกาศกระทรวงยุติธรรมลงวันที่ 25 มีนาคม ร.ศ. 110 ตั้งกระทรวงยุติธรรมมีเสนาบดีเป็นประธานเพื่อจะได้บังคับและแก้ไขข้อขัดข้องในคดี และรับผิดชอบให้การพิจารณาพิพากษาเป็นไปโดยสะดวกและยุติธรรม มีหน้าที่แผนกหนึ่งต่างหากจากการพิจารณาพิพากษาคดี และมีเจ้าพนักงานสำหรับกระทรวงตามสมควรและในส่วนที่เกี่ยวกับศาลประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมข้อ 3 มีข้อความตอนหนึ่งว่า

“ศาลทั้งปวงที่ได้พิจารณาคดีมาแต่เดิมนั้นมากกว่าที่สมควรแก่การปัจจุบันนี้ไปให้แบ่งศาลเหล่านี้เสียบ้าง รวมกันบ้าง ให้คงมีเป็นศาลใหญ่อยู่ 7 ศาลคือ ยกศาลฎีกาเรียกเป็นศาลอุทธรณ์คดีหลวง 1 ศาลอุทธรณ์มหาดไทยเป็นศาลอุทธรณ์คดีราษฎร์ 1 ศาลนครบาลกับศาลอาญานอกรวมกันเรียกว่าศาลพระราชอาญา 1 ศาลแพ่งเกษม ศาลกรมวัง ศาลกรมนา รวมกันเรียกว่า ศาลแพ่งเกษม 1 ศาลแพ่งกลาง ศาลกรมท่ากลาง ศาลกรมท่าซ้าย ศาลกรมท่าขวา ศาลธรรมการ ศาลราชตระกูล รวมกันเรียกว่าศาลแพ่งกลาง 1 ศาลสรรพกร ศาลมณฑก รวมกันเรียกว่าศาลสรรพกร 1 ศาลต่างประเทศคงเดิม 1 ศาล รวม 7 ศาล”¹³

ต่อมาในช่วง ร.ศ. 112 เกิดเหตุการณ์สำคัญประการหนึ่งขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีชาวต่างประเทศที่ไม่สามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยได้คือ กรณีพระยอดเมืองขวางถูกฟ้องเป็นจำเลยในข้อหาร่วมกันทำร้ายนายทหารฝรั่งเศสกับคณะถึงแก่ความตายและบาดเจ็บจนถึงกับมีประกาศแจ้งความเรื่องชำระความพระยอดเมืองขวาง และกำหนดข้อบังคับสำหรับกระบวนการพิจารณาในการชำระความพระยอดเมืองขวางดังนี้

¹³ นิติศาสตร์ไพศาลย์, พระยา. คำสอนชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2501-2502 ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, หน้า 355

ประกาศ แจ้งความเรื่องชำระความพระยอด

ด้วยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า ตามความในหนังสือสัญญาคอนเวอนชัน ซึ่งได้ทำไว้ในระหว่างกรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส ลงวันที่ 3 ตุลาคม รัตนโกสินทร์ ศก 112 นั้น มีความอยู่ในข้อ 3 ว่าด้วยจะตั้งศาล อันมีตระกูลการฝ่ายไทยแลฝรั่งเศสผสมกัน ชำระคดีความที่ยังค้างอยู่นั้นให้แล้วเสร็จเด็ดขาดไป และได้ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการให้สำเร็จตามหนังสือสัญญานั้น บัดนี้คอนเวอนเมนต์ฝ่ายสยามกับฝ่ายฝรั่งเศส ได้ไปผูกขาดตกลงกันในข้อบังคับสำหรับศาลผสมกัน อันเป็นศาลพิเศษเฉพาะคดี อันนั้นแล้ว แลได้พร้อมกันตั้งศาลนี้ขึ้น มีตระกูลการฝ่าย ฝรั่งเศส คือ มองซิเออมอนโคต์ อธิบดีผู้พิพากษา 1 มองซิเออคาร์มัดต์ แลมองซิเออฟูยเนล เปน ผู้พิพากษา 2 นาย ฝ่ายสยามนั้น คือ พระยามหาอมตยาธิบดีกับพระเกษมสุขการี เปนผู้พิพากษา 2 นาย รวมผู้พิพากษาศาลผสมกันนี้ 5 นาย แลแล้วแลมีข้อบังคับสำหรับศาล ตามที่ได้ไปผูกขาดตกลงกันทั้ง 2 ฝ่ายแล้วนั้น ดังแจ้งอยู่ต่อไปข้างท้ายนี้

แจ้งความมาเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม รัตนโกสินทร์ ศก 113

ส่วนข้อบังคับสำหรับกระบวนพิจารณาที่จะได้ใช้ในศาลไทยกับฝรั่งเศสผสมกันอันเป็นศาลที่จะชำระความพระยอดเมืองขวาง ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ต้องหา พุดภาษาไทยไม่เหมือนกัน และต้องจัดให้มีล่ามปรากฏในข้อ 3 ของข้อบังคับดังกล่าว อันมีข้อความว่า

“3. พินากษาก็ดี พยานก็ดี และผู้ต้องหาที่ดี บรรดาเป็นผู้ที่พูดภาษาไทยไม่เหมือนกัน อธิบดีศาลจะได้ให้มีล่ามใช้ ล่ามนั้นอธิบดีศาลจะให้สาบานว่าจะแปลความซึ่งกล่าวในระหว่างผู้ซึ่งพูดต่างภาษากันนั้น โดยสัตย์โดยจริงตามที่ได้กล่าวกัน”

ซึ่งจากการศึกษาจากกล่าวได้ว่า ข้อบังคับดังกล่าวเป็นหลักฐานที่กล่าวถึงรายละเอียดในการพิจารณาคดีกรณีผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่เข้าใจภาษาซึ่งใช้ระหว่างผู้ซึ่งพูดต่างภาษากันอย่างชัดเจนว่าในกรณีที่ผู้พิพากษา พยาน และผู้ต้องหา พุดภาษาไม่เหมือนกัน อธิบดีศาลในสมัยนั้น จะต้องจัดให้มีล่าม เพื่อแปลข้อความในระหว่างผู้ซึ่งพูดต่างภาษากันนั้น และล่ามต้องสาบานตนว่า

จะเปลื้องข้อความอย่างซื่อสัตย์ ถูกต้อง ตรงความเป็นจริง

ต่อมาในสมัย ร.ศ. 113 มีพระราชบัญญัติ ลักษณะพยาน ซึ่งมีบทบัญญัติที่กล่าวถึง
 ถ้อยคำในมาตรา 34 และ 35 ดังนี้

คำพยานใช้ภาษาไทยศาลต้องเป็นพระหาล่ามมาแปล

มาตรา 34 แต่บรรดาคำพยานต้องถามเป็นภาษาสยาม แลจดไว้เป็นภาษาสยาม ถ้าผู้
 ความพยานเป็นคนชาติภาษาอื่นที่ไม่รู้ภาษาสยาม ศาลต้องเรียกเจ้าพนักงานล่ามมาสาบานว่าจะ
 แปลโดยสุจริต แล้วแปลคำถามพยาน แลแปลคำพยานเบิกความให้ศาล แลโจทก์จำเลยที่ไม่รู้ภาษาให้
 รู้ถ้อยคำ แลความที่พยานเบิกความนั้น ฝ่ายโจทก์ฝ่ายจำเลยที่ไม่รู้ภาษาสยามนั้นจะหาผู้รู้ภาษามา
 กำกับ เจ้าพนักงานล่ามผู้แปลความนั้นก็ใช้ได้ ถ้าม่าฝ่ายโจทก์จำเลยจะทักท้วงว่า เจ้าพนักงานล่ามแปล
 ผิดทำให้เสียความจริงประการใด เจ้าพนักงานล่ามจะยอมแปลแก้ใหม่ ถาจะไม่ยอมก็ได้ เพราะเจ้า
 พนักงานล่ามได้สาบานแล้ว ให้คงถือเจ้าพนักงานล่ามเป็นใหญ่ในกระบวนการพิจารณาในศาล แต่ถ้า
 ล่ามผู้กำกับฝ่ายโจทก์จำเลยยังเห็นอยู่ว่า เจ้าพนักงานล่ามแปลข้อความผิดมาก กระทำให้เสียความถึง
 แพ้ชนะ แลเจ้าพนักงานล่ามไม่ยอมแปลแก้ใหม่ ก็ให้ล่ามผู้กำกับฝ่ายโจทก์จำเลยร้องต่อศาล ให้ศาล
 จดหมายถ้อยคำนั้นลงไว้ให้ชัดเจนทั้งสองฝ่าย แลให้ศาลพิเคราะห์ดูรูปความ แล ข้อคำที่ต่อเถียงกัน
 นั้น ถ้าศาลเห็นเป็นข้อสำคัญในความราชทัณฑ์ที่มีโทษหลวง ก็ควรให้หาผู้รู้ภาษาที่ศาลเห็นสมควร
 จะเป็นทีเชื้อพึงมาตรวจสอบสวน แต่จะเพาะคำที่วิวาทโต้เถียงกันนั้น ในเวลานั้นฤาเวลาหนึ่งใดก็ได้
 แต่ถ้าศาลเห็นว่าข้อความที่ต่อเถียงกันนั้น ไม่เป็นการสำคัญจำเป็นจะต้องทำดังนี้ ถาเนื้อความเดิม
 เป็นแต่ชั้นความแพ่งอาญาอย่างอื่น ก็ให้บังคับเจ้าพนักงานล่าม แปลความที่จะต้องเบิกไปจนตลอด
 กระบวนการพิจารณา มิให้ต้องงดรอความเดิมนี้ไว้เป็นอันขาด เมื่อความเรื่องนี้ตัดสินแล้วเสร็จ ฝ่ายคู่
 ความที่ล่ามผู้กำกับของตนได้ทักท้วงแล้วนั้น จะแพ้ความลง เพราะคำที่เจ้าพนักงานล่ามแปลผิดครั้งนี้
 ก็ให้คู่ความนั้นฟ้องหาเจ้าพนักงานล่ามโดยฐานแก่งทำ ให้แพ้ความเป็นคดีใหม่ต่างหาก มิใช่
 อุทธรณ์แต่ไม่เกี่ยวข้องแก่ความเดิมนั้น

ผู้จ้างต้องเสียค่าธรรมเนียมให้เจ้าพนักงานล่าม
ผู้แปลคำพยานของตน

มาตรา 35 ในคดีเรื่องใด ๆ โจทย์จำเลยอ้างคนชาติต่างประเทศมาเป็นพยานฝ่ายตนแล้ว ศาลมีอำนาจเรียกคนใดคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้รู้เข้าใจภาษาของพยานดี มาเป็นล่ามพนักงานแปลก็ได้ แต่โจทย์จำเลยผู้อ้างคนชาติต่างประเทศมาเป็นพยาน ต้องเสียเงินค่าธรรมเนียมให้ เจ้าพนักงานล่ามซึ่งศาลเรียกมานั้นตามอัตราพิกัดค่าธรรมเนียมพยาน ซึ่งมีแจ้งอยู่ในตารางหมายเลข 3 ในท้ายพระราชบัญญัตินี้แล้ว

ตารางหมายเลข 3

ว่าด้วยอัตราพิกัดค่าธรรมเนียมพยาน

จำพวกที่หมายเรียกมาสืบที่ศาลตามมาตรา 19

คุณานุรูปพยานซึ่งควรได้รับเงิน ค่าป่วยการต่างๆ กัน	ควรได้เงินค่าป่วยการ วันหนึ่ง	
	ไม่เกินกว่า	ไม่น้อยกว่า
ถ้ามาเบิกความในศาลจึงควรได้เงินค่าป่วยการ	บาท	บาท
พระบรมวงษานุวงศ์ผู้ใหญ่ผู้น้อย	60	5
ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยซึ่งมีสัญญาบัตร	40	4
ข้าราชการซึ่งไม่มีสัญญาบัตร	10	2
พ่อค้า นายห้าง	30	4
ครู อาจารย์สอนศิลปศาสตรวิทยาทั้งปวง	20	4
พวกแพทย์หมอยาฤาษณ์หรือรักษาโรคต่างๆ	20	4
พ่อเรือน	10	2
ไพร่ราบ	5	1
ทาส	2	1
พนักงานล่ามภาษาต่างประเทศ	30	5
ค่าหมายเรียกพยานมาเบิกความในศาลฉบับละ		1 บาท

ตารางหมายเลข 3 ท้ายพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 กำหนดอัตราพิกัดค่า
 ธรรมเนียมพยานไว้โดยกำหนดค่าธรรมเนียมพยาน สำหรับพนักงานล่ามภาษาต่างประเทศไว้ว่า
 ควรได้เงินค่าป่วยการวันหนึ่งไม่เกินกว่า 30 บาท และไม่น้อยกว่า 5 บาท ซึ่งเป็นอัตราที่จัดว่าสูง
 พอสมควรในสมัยนั้น เมื่อเทียบกับอัตราของพยานอื่น เช่น ครู อาจารย์ แพทย์ หมอยา โดยเป็นอัตรา
 ค่าป่วยการพยานที่ต่ำกว่าเฉพาะค่าป่วยการพยาน ซึ่งเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ ผู้ใหญ่ ผู้น้อย และข้าราชการ
 ผู้ใหญ่ผู้ย่อยซึ่งมีสัญญาบัตรเท่านั้น

พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 มาตรา 34 มาตรา 35 และตารางหมายเลข
 3 ข้างต้น กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีของศาลไทยไว้โดยสรุปว่า การพิจารณาคดีในศาล
 ต้องใช้ภาษาไทย (ภาษาสยาม) และต้องจดบรรดาคำพยานต่างๆ ไว้เป็นภาษาไทย ถ้าคู่ความเป็นคน
 ต่างชาติที่ไม่รู้ภาษาไทย (ภาษาสยาม) ศาลต้องจัดให้มีเจ้าพนักงานล่าม เพื่อแปลถ้อยคำของโจทก์
 จำเลย และพยานนั้น เพื่อให้โจทก์และจำเลยสามารถเข้าใจได้ โดยฝ่ายโจทก์และจำเลยนั้น อาจจะนำ
 ผู้ที่รู้ภาษาของฝ่ายตนมาศาล เพื่อกำกับดูแล้วว่าพนักงานล่ามแปลถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้อง โจทก์
 หรือจำเลยมีสิทธิทักท้วง ซึ่งพนักงานล่ามจะแปลใหม่หรือไม่ก็ได้ เนื่องจากก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่ใน
 การแปล พนักงานล่ามต้องสาบานตนก่อนว่าจะแปลโดยสุจริต ถ้าศาลเห็นว่าข้อความนั้นเป็น
 ข้อความสำคัญ และพนักงานไม่ยอมแปลใหม่ ศาลจะหาผู้ที่รู้ภาษาตามที่ศาลเห็นสมควรมาแปล
 ข้อความที่ได้เถียงกันนั้น แต่ถ้าศาลเห็นว่าเป็นข้อความที่ไม่สำคัญก็ให้พนักงานล่ามแปลไปได้ ถ้าคู่
 ความที่ได้แย้งว่ามีการแปลข้อความผิดเพี้ยน เพราะการที่พนักงานแปลความหมายผิด คู่ความฝ่ายนั้น
 มีสิทธิฟ้องพนักงานล่ามผู้นั้นได้ และในกรณีที่โจทก์หรือจำเลยอ้างคนต่างประเทศที่ไม่รู้ภาษาไทย
 เป็นพยาน ศาลมีอำนาจเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาเป็นพนักงานล่าม เพื่อแปลคำให้การของพยานซึ่ง
 โจทก์หรือจำเลยที่อ้างพยานคนต่างประเทศ จะต้องเสียเงินค่าธรรมเนียมให้พนักงานล่ามตามที่
 กำหนดไว้ในตารางหมายเลข 3

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลาง
 ก่อน ร.ศ. 115 ซึ่งในมาตรา 15 ก็ได้บัญญัติให้นำข้อบังคับสำหรับการสืบพยานตามพระราชบัญญัติ
 ลักษณะพยานมาใช้บังคับ ดังนี้

“15. วิธีสืบพยาน ใช้ตามพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113

มาตรา 15 ข้อบังคับสำหรับการสืบพยาน ดังมีอยู่ในพระราชบัญญัติ
 ศึกษพยาน ลงวันที่ 22 มกราคม ร.ศ. 113 นั้น ให้เอามาใช้ในการสืบพยาน ในกระบวนการพิจารณา
 ความอาญาซึ่งมีโทษหลวง ให้นำข้อบังคับสำหรับสืบพยานตามพระราชบัญญัติศึกษพยาน ร.ศ.
 113 มาใช้บังคับได้ทุกประการ

ประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.
 115 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2478 จึงมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477
 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8

2.2 การมีล่ามภาษาต่างประเทศในการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบัน

2.2.1 ตามบทบัญญัติกฎหมายระเบียบต่างๆ

ประเทศไทยเริ่มมีการติดต่อและรับวัฒนธรรมของชาวตะวันตกตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระ
 จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตามที่ได้ศึกษาข้างต้น เริ่มมีการจัดทำและรวบรวมกฎหมายโดยได้รับอิทธิ
 พลังจากชาวตะวันตก และในการริเริ่มจัดทำประมวลกฎหมายนี้ก็มีจุดมุ่งหมายให้ ประเทศไทยได้
 รับเอกราชทางศาล เพื่อให้ชาวตะวันตกยอมรับในกฎหมายไทยและยอมรับขึ้นศาลไทย เพื่อยกเลิกสิทธิ
 ภายนอกอาณาเขตของชาวตะวันตกจนมีการจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วเสร็จ
 และประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ซึ่งเป็นยุคหลัง
 จากที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ๆ เรียกว่า พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวล
 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลย
 นี้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญามาตรา 13 ดังนี้

“มาตรา 13 การสอบสวน ใต้วงมูลฟ้อง หรือพิจารณาให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีการจำเป็น
 ต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ หรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย ก็ให้ใช้ล่ามแปล

เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่นๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ต้องสาบานหรือปฏิญาณ
 ตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล

ให้ล่ามลงลายมือชื่อคำแปลนั้น”

เมื่อเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 13 ที่บัญญัติขึ้นใหม่แทนที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติเรื่องล่าม ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 มาตรา 15 กำหนดให้นำข้อบังคับสำหรับการสืบพยานตามพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 มาใช้บังคับทุกประการตามที่ได้ศึกษามาแล้วนั้น เห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติ ลักษณะพยาน ร.ศ. 113 มาตรา 34 และมาตรา 35 มีบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ให้จัดหาล่ามไว้ก่อนข้างชัดเจนว่า ต้องมีการจัดหาล่ามให้กับคู่ความ ถ้าคู่ความเป็นคนต่างชาติที่ไม่รู้ภาษาไทย และในกรณีที่คู่ความอ้างคนต่างประเทศเป็นพยานศาลก็มีอำนาจที่จะจัดให้มีล่ามเพื่อแปลคำให้การของพยานคนนั้น โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานที่เป็นคนต่างประเทศต้องจ่ายค่าธรรมเนียมสำหรับล่ามนั้นในอัตราไม่เกินกว่าวันละ 30 บาท และไม่น้อยกว่า 5 บาท ตามตารางหมายเลข 3 ท้ายกฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ. 113 แต่ปรากฏว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 กลับไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลยอย่างชัดเจน โดยมีหลักเกณฑ์กว้างๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 13 เท่านั้นว่า “ถ้ามีการจำเป็นต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศหรือจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยก็ให้ใช้ล่ามแปล” และไม่มีหลักเกณฑ์ในเรื่องการจ่ายเงินค่าธรรมเนียมให้แก่ล่ามเลย อันเป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ต้องหาและจำเลยใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้าง แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 จะบัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 15 วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งตามประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับได้เท่าที่พอจะใช้บังคับได้

เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้วปรากฏว่า มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้เพียงมาตราเดียวคือ มาตรา 46 ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 46 บรรดากระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการพิจารณา และการชี้ขาดคดีสินคดีแพ่งทั้งหลายซึ่งศาลเป็นผู้ทำนั้น ให้ทำเป็นภาษาไทย

บรรดาข้อความและเอกสารหรือแผ่นกระดาษไม่ว่าอย่างใดๆ ที่คู่ความหรือศาลหรือเจ้าพนักงานศาลได้ทำขึ้นซึ่งประกอบเป็นสำนวนของคดีนั้น ให้เขียนเป็นหนังสือไทยและเขียนด้วยหมึกหรือดีดพิมพ์หรือดีพิมพ์ ถ้ามีผิดตกที่ใดห้ามมิให้ขูดลบออก แต่ให้ขีดฆ่าเสียแล้วเขียนลงใหม่ และผู้เขียนต้องลงชื่อไว้ที่ริมกระดาษ ถ้ามีข้อความตกเติมให้ผู้ตกเติมลงลายมือชื่อ หรือลงชื่อย่อไว้เป็นสำคัญ

ถ้าต้นฉบับเอกสารหรือแผ่นกระดาษไม่ว่าอย่างใด ๆ ที่ส่งต่อศาลได้ทำขึ้นเป็นภาษา ต่าง ประเทศ ให้ศาลส่งคู่ความฝ่ายที่ส่งให้นำคำแปลทั้งฉบับหรือเฉพาะแต่ส่วนสำคัญโดยมีคำ รับรอง มายื่นเพื่อแนบไว้กับต้นฉบับ

ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดที่มาศาลไม่เข้าใจภาษาไทย หรือเป็นใบหรือหูหนวก และอ่าน เขียนหนังสือไม่ได้ ให้คู่ความที่เกี่ยวข้องจัดหาล่าม”

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 46 ข้างต้น กำหนดให้เป็นหน้าที่ของ คู่ ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดหาล่ามเอง เมื่อพิจารณาจากตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง ก็ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดในเรื่องอัตราค่าธรรมเนียมของล่ามไว้ แต่มีกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง กับล่ามคือ กฎกระทรวงฉบับที่ 8 ซึ่งมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องตามข้อ 2 และข้อ 3 ว่า

ข้อ 2. ล่ามที่จะแปลถ้อยคำของคู่ความหรือบุคคลใดในศาลนั้นต้องสาบานตนตามลัทธิ ศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติตน หรือกล่าวคำปฏิญาณเสียก่อนว่าจะแปลถ้อยคำตามสัจจริง

ข้อ 3. ค่าป่วยการของล่ามนั้น

(1) ให้ศาลคำนวณตามเวลาและงานที่ล่ามได้กระทำไปแต่ไม่เกินวันละหนึ่งร้อยบาท และ

(2) ให้ศาลกำหนดค่าพาหนะเดินทางของล่ามที่ใช้จ่ายไปตามสมควร .....

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 46 ข้างต้น และกฎกระทรวงฉบับที่ 8 กำหนดไว้ชัดเจนว่า ให้คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดหาล่ามเองซึ่งแตกต่างกับที่บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 13 ที่บัญญัติว่า “ถ้ามีการจำเป็นก็ให้ใช้ล่ามแปล” จึงไม่อาจ นำหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 46 และกฎกระทรวงฉบับที่ 8 ซึ่ง กำหนดเกี่ยวกับค่าป่วยการของล่ามมาใช้บังคับในคดีอาญาได้ ในทางปฏิบัติหากจะนำหลักเกณฑ์ใน เรื่องการกำหนดค่าป่วยการของล่ามมาเทียบเคียงใช้ ก็ปรากฏว่าอัตราค่าป่วยการของล่าม ดัง กล่าวประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ซึ่งกำหนดค่าป่วยการไว้วันละไม่เกินหนึ่งร้อยบาท เป็นอัตราค่า ตอบแทนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

ต่อมาได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหลายครั้ง แต่ในบทบัญญัติที่เกี่ยว กับการจัดล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลยก็ไม่มีเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งเมื่อมีการแก้ไขประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาครั้งล่าสุดที่ผ่านมา ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539¹⁴ จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 13 ตามมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลย ดังนี้

“มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่และวรรคห้าของมาตรา 13 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า

ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลส่งจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทย สำนักงานอัยการสูงสุด หรือกระทรวงยุติธรรมแล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2539 ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 2 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวที่ว่า “พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” หลักการและเหตุผลของการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 19 พ.ศ. 2539 มีเหตุผลดังนี้ว่า

“โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังมีบทบัญญัติบางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนดำเนินคดี อันเป็นผลให้การสอบสวนดำเนินคดีเป็นไปโดยล่าช้า และทำให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลยได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกันและไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยกำหนดให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานที่ไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยและไม่มีล่าม . . . ทั้งนี้เพื่อให้การสอบสวนดำเนินคดีลุล่วงไป

¹⁴ ดูพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 ในภาคผนวก 1

โดยเร็ว และเพื่อให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และจำเลยได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน และจำเลยได้มีโอกาสต่อสู้คดีอย่างเต็มที่จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้.....”

จากบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 ดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าเหตุผลที่สำคัญในการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าว ก็เนื่องจากมีอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐในการอำนวยความสะดวกหรือแก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเดิมมีข้อบกพร่องบางประการทำให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายไม่เท่าเทียมกัน และทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีเองได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคกัน อันเป็นแนวทางในการพยายามแก้ไขกฎหมายของประเทศไทย เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ซึ่งจะได้ศึกษากฎหมายของประเทศไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศต่อไปในบทที่ 3

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 13 ที่แก้ไขใหม่ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 นี้ บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่ององค์การที่มีหน้าที่จัดหาล่าม และหลักเกณฑ์ในการจัดหาล่ามให้กับ ผู้ต้องหาและจำเลยชัดเจนขึ้น โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลจัดหาล่ามให้กับผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลยหรือพยานที่ไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้ และไม่มีล่าม โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามไว้ด้วย โดยให้กระทรวงมหาดไทย สำนักงานอัยการสูงสุด และกระทรวงยุติธรรมจัดทำระเบียบในการจ่ายค่าป่วยการตามความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ซึ่งจะได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ โดยละเอียดต่อไป

นอกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 13 ที่แก้ไขใหม่ตาม พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 แล้ว ก็ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลย แต่มีระเบียบบางอย่างของหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่ในการจัดหาล่าม กำหนดหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลยไว้ ดังนี้

2.2.1.1 ในชั้นสอบสวน

นอกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 13 ที่แก้ไขใหม่ มีหลักเกณฑ์ให้พนักงานสอบสวนจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลยที่ไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้ และไม่มีล่ามโดยมิชักช้าแล้ว กรมตำรวจยังมีระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดีในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลยในบทที่ 1 ลักษณะ 8 การสอบสวนข้อ 214 และข้อ 217(1) ดังนี้

ระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 1 ลักษณะ 8 การสอบสวน ข้อ 214 มีระเบียบว่า

“การสอบสวนให้ใช้ภาษาไทย ถ้ามีการจำเป็นต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย ก็ให้ล่ามแปล และในบันทึกคำให้การนั้นต้องปรากฏว่าได้ให้ล่ามแปลไว้ด้วย

เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่น ๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ผู้สอบสวนต้องให้ล่ามสาบานหรือปฏิญาณตนว่า จะทำหน้าที่โดยสุจริต จะไม่เพิ่มเติม หรือตัดทอนสิ่งที่แปล เมื่อแปลเสร็จแล้ว ให้ล่ามลงลายมือชื่อในถ้อยคำหรือเอกสารนั้น”

ระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 1 ลักษณะที่ 8 ข้อ 217 (11) มีระเบียบว่า

“(11) เมื่อผู้ถูกจับกุมเป็นชาวต่างชาติ ให้พนักงานสอบสวนมีหนังสือ แจ้งไปยังสถาน อัครราชทูต หรือ สถานกงสุล ที่ตั้งอยู่ภายในประเทศ ที่ผู้ถูกจับอยู่ในบังคับโดยไม่ชักช้า”¹⁵

จากประมวลกฎหมายและระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดีข้างต้น เมื่อมีกรณีที่ผู้ต้องหาไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้และไม่มีล่าม พนักงานสอบสวนต้องจัดหาล่ามให้ผู้ต้องหาโดย มิชักช้า โดยในบันทึกคำให้การของผู้ต้องหานั้นต้องบันทึกให้ปรากฏว่ามีการจัดหาล่ามเพื่อแปลให้กับผู้ต้องหาก่อนที่จะแปล พนักงานสอบสวนต้องให้ล่ามสาบานตนหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริต ไม่เพิ่มเติม หรือตัดทอนสิ่งที่แปล เมื่อล่ามแปลเสร็จแล้วต้องให้ล่ามลงลายมือชื่อในบันทึกถ้อยคำหรือเอกสารนั้นด้วย และยังมีระเบียบให้พนักงานสอบสวนมีหนังสือแจ้งไปยัง สถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลที่ตั้งอยู่ภายในประเทศในกรณีที่มีการจับกุม ชาวต่างประเทศ ด้วย

¹⁵ ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการสอบสวน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2537 ลงวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2537 ให้เพิ่มความข้างต้นเป็น (11) ของข้อ 217 บทที่ 1 ลักษณะ 8

ต่อมาเมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 ซึ่งกำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งจ่ายคำฟ้องการแก้ลำที่จัดทำให้ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังนั้น ในขณะที่เขียนเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กรมตำรวจกำลังร่างระเบียบดังกล่าวและอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของกระทรวงมหาดไทย¹⁶

2.1.1.2 ในชั้นพนักงานอัยการ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 เดิมก่อนมีการแก้ไขตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 เป็นบทบัญญัติที่กว้างๆ ที่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ชัดเจนว่าใครมีหน้าที่ในการจัดทำลำในชั้นตอนใด ในทางปฏิบัติของพนักงานอัยการจึงไม่มีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำลำให้กับผู้ต้องหาโดยตรง ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปในหัวข้อในทางปฏิบัติ จากการศึกษาก่อนมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 จึงไม่พบว่าสำนักงานอัยการสูงสุดมีระเบียบในการจัดทำลำให้กับผู้ต้องหา และจำเลย เมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 แล้ว สำนักงานอัยการสูงสุดก็อยู่ระหว่างการร่างระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายคำฟ้องการแก้ลำ

2.1.1.3 ในชั้นศาล

ก่อนมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 บัญญัติอย่างกว้างๆ ว่ากรณีใดมีการจำเป็นต้องจัดทำลำก็ให้ใช้ลำแปล ซึ่งในทางปฏิบัติโดยทั่วไปก็ถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาในแต่ละคดี เมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 โดยเพิ่มมาตรา 13 วรรคสี่และวรรคห้า แล้วก็มีหลักเกณฑ์ในการจัดทำลำให้กับจำเลยไว้อย่างชัดเจนว่า ถ้าจำเลยไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้และไม่มีลำ ศาลต้องจัดทำลำให้โดยมิชักช้า ซึ่งเท่ากับเป็นบทบังคับให้มีการจัดทำลำ

เมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 แล้ว กระทรวงยุติธรรมจึง

¹⁶ ร่างระเบียบของกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการจ่ายคำตอบแทนลำในภาคผนวก 1

ออกระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายค่าป่วยการแก่ล่าม โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 และมาตรา 13 ทวิ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2539 ซึ่งตามระเบียบดังกล่าว ข้อ 2. กำหนดให้ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 มีผลใช้บังคับเป็นต้นไป นอกจากนั้น ในข้อ 3, 4 และ 5 ได้กำหนดเกี่ยวกับการจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามไว้ดังนี้

“ข้อ 3. ให้ศาลสั่งจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามและล่ามภาษามือที่ศาลจัดหาให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 และมาตรา 13 ทวิ เมื่อล่ามหรือล่ามภาษามือนั้นได้ปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ 4 และข้อ 5

ข้อ 4. ค่าป่วยการที่จ่ายให้แก่ล่ามหรือล่ามภาษามือ ให้คิดเป็นรายชั่วโมง ในอัตราตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด แต่ต้องไม่ต่ำกว่าชั่วโมงละ 300 บาท และไม่เกินชั่วโมงละ 500 บาท แต่ค่าป่วยการที่ศาลสั่งจ่ายแก่ล่ามหรือล่ามภาษามือสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในครั้งหนึ่งต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 300 บาท

ข้อ 5. ในการกำหนดอัตราค่าป่วยการที่คิดให้แก่ล่ามหรือล่ามภาษามือ ให้ศาลพิจารณาถึงความยากง่ายในการแปลหรือสื่อสารความหมาย คุณวุฒิและความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาของล่ามหรือล่ามภาษามือ ตลอดจนพฤติการณ์อื่นใดที่ศาลเห็นสมควรนำมาประกอบการพิจารณา...”¹⁷

ในส่วนรายละเอียดของหลักเกณฑ์ในการจัดหาล่าม องค์กรที่มีหน้าที่จัดหาล่าม การจ่ายค่าตอบแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 ที่แก้ไขใหม่ และระเบียบต่างๆนี้ จะได้กล่าวถึงโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 3

นอกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 และระเบียบต่างๆของกระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย และกรมตำรวจ ที่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลยข้างต้นแล้ว ในการปฏิบัติหน้าที่ของล่าม ซึ่งศาล พนักงานอัยการ และพนักงานสอบสวน แต่งตั้งให้ตามกฎหมายอาจได้รับโทษทางอาญาหากเจตนาแปลข้อความหรือความหมายให้ผิดไปในข้อสำคัญตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 178, 181, 182 และ 183 ดังนี้

---

¹⁷ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วย การจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามและล่ามภาษามือในภาคผนวก 3

มาตรา 178 ผู้ใดซึ่งเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ให้แปลข้อความ หรือความหมายใด แปลข้อความหรือความหมายนั้นให้ผิดไปในข้อสำคัญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 181 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 174 มาตรา 175 มาตรา 177 มาตรา 178 หรือมาตรา 180

(1) เป็นการกระทำในกรณีแห่งข้อหาว่าผู้ใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสามหมื่นบาท

(2) เป็นการกระทำในกรณีแห่งข้อหาว่า ผู้ใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษถึงประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่ สองพันบาท ถึงสามหมื่นบาท

มาตรา 182 ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 177 หรือมาตรา 178 แล้วลู่แก่โทษและ กลับแจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานก่อนจบคำเบิกความหรือการแปล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา 183 ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 177 มาตรา 178 หรือมาตรา 180 แล้ว ลู่แก่โทษและกลับแจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานก่อนมีคำพิพากษาและก่อนตนถูกฟ้องในความผิดที่ได้กระทำ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ความผิดฐานแปลข้อความหรือความหมายผิดไปในข้อสำคัญตามมาตรา 178,181,182 และ 183 นี้ ผู้กระทำความผิดคือผู้มีหน้าที่แปลข้อความหรือความหมาย แปลข้อความคือแปลจากภาษาอื่นใดเป็นภาษาไทยหรือจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง แปลความหมายหมายความว่าความเข้าใจอย่างอื่นเช่น รหัสข้อสัญญาหรือภาษาใบ้ซึ่งหน้าที่แปลนี้ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ในการกระทำหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้นเช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 13 แต่ไม่หมายความรวมถึงการแปลข้อความตามความต้องการของเจ้าพนักงานอื่น ผู้มีหน้าที่แปลอาจเป็นบุคคลธรรมดาไม่ใช่ เจ้าพนักงานก็ได้ เช่นล่ามที่คู่ความจัดมาให้แปลคำเบิกความของพยานในศาล เป็นต้น¹⁸

¹⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 1.6 (กรุงเทพมหานคร: บริษัทกรุงสยามพรินติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2536),หน้า 1448

การกระทำผิดตามมาตราดังกล่าวข้างต้น คือ ผู้แปลเจตนา กล่าวคือผู้กระทำ (ผู้แปล) รู้ว่าข้อความหรือความหมายที่ตนจะเปลี่ยนนั้นไม่ถูกต้อง และผู้กระทำ(ผู้แปล) ต้องการแปลเช่นนั้น¹⁹ ความผิดตามมาตรา 178 สำเร็จเมื่อผู้แปลได้แปลข้อความหรือความหมายให้ศาลหรือเจ้าพนักงานนั้นๆ ทราบข้อความที่แปลแล้ว ข้อความหรือความหมายนั้นต้องเป็นข้อสำคัญ ข้อสำคัญในที่นี้หมายถึงข้อสำคัญแห่งข้อความหรือความหมายนั้น ไม่จำกัดเฉพาะข้อความสำคัญในคดี อาจเป็นข้อความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ ของพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนก็ได้²⁰ โดยผู้กระทำ (ผู้แปล) อาจได้รับโทษหนักขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 181 ถ้าได้แปลในคดีที่ความผิดมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปตามมาตรา 181(1) และอาจได้รับโทษหนักมากขึ้นถ้าคดีที่ทำการแปลมีระวางโทษถึงประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตตามมาตรา 181 (2)

การกระทำความผิดตามมาตรา 178,181 สำหรับตั้งแต่ผู้แปลได้เริ่มเบิกความหรือเริ่มแปลไปบ้างแล้วไม่ต้องรอจนจบคำเบิกความ²¹ กรณีที่ผู้แปลจะไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 182 คือ ผู้แปลแจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานก่อนจบคำเบิกความหรือการแปล คำเบิกความจบลงเมื่อศาลได้อ่านคำเบิกความให้พยานฟังและลงลายมือชื่อไว้แล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 121 มาตรา 11 ประกอบมาตรา 237 ฉะนั้นถ้ายังไม่จบ คำเบิกความผู้กระทำผิด (ผู้แปล) แก้ไขได้และจะลงโทษผู้แปลไม่ได้ เพราะยังอยู่ในระยะที่อาจมีการกลับแจ้งความจริงได้²² กรณีถูกถามค้ำนจึงกลับคำให้การและแปลตามจริงก็ไม่ต้องได้รับโทษตามมาตรานี้เช่นกัน

¹⁹ คณิต ฌ นคร , กฎหมายอาญาภาคความผิด, 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2527),หน้า 338

²⁰ จิตติ ดิงศภัทย์ ,กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 1 ,อ้างแล้ว

²¹ เรื่องเดียวกัน,หน้า 1459

²² อ้างแล้ว

ส่วนในกรณีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 183 นี้ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษต่อผู้แปล โดยศาลอาจจะลงโทษน้อยลงเพียงใดก็ได้ หรือศาลอาจจะไม่ลงโทษก็ได้แต่ศาลจะไม่ลงโทษไม่ได้ เหตุที่จะลดโทษตามมาตรานี้ประกอบด้วยหลักเกณฑ์สองประการคือผู้กระทำ

1. กลับแจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการให้แปลข้อความตามมาตรา 178 และ

2. การแจ้งต้องทำก่อนศาลมีคำพิพากษาและก่อนที่ผู้กระทำความผิด(ผู้แปล) จะถูกฟ้องในความผิดนั้นๆ เช่น ระหว่างศาลจดรายงานกระบวนการพิจารณาผู้กระทำความผิด(ผู้แปล) กลับแจ้งความจริงต่อศาล²³

อนึ่งบุคคลผู้มีสิทธิฟ้องคดีอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของผู้แปลหรือล่ามตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 178 , 181 , 182 , และ 183 ข้างต้นได้แก่ รัฐและคู่ความที่ได้รับ ความเสียหายจากการที่ผู้แปลหรือล่ามเจตนาแปลข้อความหรือความหมายให้ผิดไปในข้อสำคัญ

นอกจากกฎหมายและระเบียบต่างๆเกี่ยวกับการมีล่ามภาษาต่างประเทศในการดำเนินคดีข้างต้นแล้ว ในหัวข้อต่อไปจะได้ศึกษาถึงการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลย ซึ่งได้แก่ ศาล พนักงานอัยการ และพนักงานสอบสวน อันสืบเนื่องมาจากกฎหมายและระเบียบต่างๆที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้นว่าจะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร

2.2.2 ในทางปฏิบัติ

จากการศึกษาถึงพัฒนาการทางกฎหมายและระเบียบต่างๆเกี่ยวกับการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลยข้างต้น ในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาถึงวิธีปฏิบัติของหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้างต้นว่าสามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบได้อย่างไรบ้าง โดยผู้เขียนได้ข้อมูลในทางปฏิบัติส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล จากการศึกษาวิจัยโดยการทำแบบสอบถาม เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล ซึ่งรับราชการอยู่ในกรุงเทพมหานคร และจากระเบียบวิธีปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรนั้น โดยแยกพิจารณาวิธีปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรได้ดังนี้

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1460

2.2.2.1 ในชั้นสอบสวน

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งสังกัดกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย จากการศึกษาพบว่าหากมีกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นชาวต่างประเทศ ตามระเบียบกรมตำรวจในปัจจุบันและที่ยังอยู่ระหว่างการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 13 ที่แก้ไขใหม่วางหลักเกณฑ์ให้พนักงานสอบสวนจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาเมื่อมีการจำเป็นต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศและภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย โดยในบันทึกคำให้การต้องปรากฏว่าล่ามเป็นผู้แปล และวางหลักเกณฑ์ไว้ว่าให้พนักงานสอบสวน มีหนังสือแจ้งไปสถานทูต หรือสถานกงสุล ที่ตั้งอยู่ภายในประเทศที่ผู้ถูกจับอยู่ในบังคับ ซึ่งในทางปฏิบัติปรากฏว่าพนักงานสอบสวนจะต้องจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่สามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยได้แต่มีบางกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่จัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาโดยพนักงานสอบสวนให้ผู้ต้องหาจัดหาล่ามเองเนื่องจากพนักงานสอบสวนไม่สามารถจัดหาล่ามซึ่งเป็นภาษาของผู้ต้องหาให้ได้ ทำให้เห็นว่ามีกรณีปฏิบัติที่แตกต่างกัน ในส่วนที่เกี่ยวกับระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดีข้อ 214 และข้อ 217 (11) ข้างต้นพบว่าเจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า กรมตำรวจมีระเบียบเกี่ยวกับคดีดังกล่าว ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะจัดหาล่ามให้ผู้ต้องหาที่ไม่สามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยได้ใน ขั้นตอนการจับกุม การแจ้งสิทธิต่างๆให้ผู้ต้องหาทราบ ขั้นตอนการสอบปากคำผู้ต้องหา โดย จัดล่ามจากเจ้าพนักงานตำรวจที่อยู่ในหน่วยงานเดียวกันที่สามารถพูดและเข้าใจภาษาของผู้ต้องหาได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นภาษาอังกฤษ ขอความร่วมมือจากตำรวจท่องเที่ยวให้จัดส่ง เจ้าพนักงานตำรวจที่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องหาได้ ขอความร่วมมือจากบุคคลอื่นที่รู้จักเป็นการส่วนตัวกับเจ้าพนักงานตำรวจมาช่วยเป็นล่าม และขอความร่วมมือจากสถานทูต จากการศึกษาพบว่าเจ้าพนักงานตำรวจบางคนไม่ทราบว่ากองการต่างประเทศมีบริการจัดหาล่ามหรือบางคนทราบแต่เห็นว่าขั้นตอนในการขอล่ามจากกองการต่างประเทศยุ่งยากและมีปัญหา ซึ่งจะกล่าวถึงปัญหาในการปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจในบทที่ 4 ต่อไป

2.2.2.2 ในชั้นพนักงานอัยการ

เนื่องจากเดิมไม่ปรากฏว่ามีระเบียบเกี่ยวกับการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลยในทางปฏิบัติ พนักงานอัยการจะประสานงานกับเจ้าพนักงานตำรวจเจ้าของคดีให้จัดหาล่ามให้ หรือบางกรณีขอความร่วมมือจากบุคคลากรในหน่วยงานของพนักงานอัยการ ที่สามารถติดต่อสื่อสารกับ

ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่สามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยได้ ในทางปฏิบัติโดยทั่วไปหากมีกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นว่า ต้องสืบสวนหรือสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงในคดี พนักงานอัยการก็จะสั่งการให้เจ้าพนักงานตำรวจสืบสวนหรือสอบสวนเพิ่มเติม เมื่อคดีขึ้นมาสู่ชั้นพิจารณาของศาลก็เป็นดุลพินิจของศาลว่ากรณีใดจะจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลย

2.2.2.3 ในชั้นศาล

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 13 ให้อำนาจศาลและเจ้าพนักงานตำรวจใช้ดุลพินิจในการจัดหาล่ามให้ผู้ต้องหาและจำเลย ในกรณีที่เห็นว่าเป็นการจำเป็นต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ หรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย จากการศึกษาพบว่าในทางปฏิบัติเมื่อมีคดีขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาล ตั้งแต่ชั้นเจ้าพนักงานตำรวจยื่นคำร้องขอฝากขัง ผัดฟ้องจนถึงชั้นฟ้องคดีและชั้นพิจารณาลี้ภัยในศาล หากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยได้ก็จะมีการจัดหาล่ามให้กับผู้ต้องหาและจำเลยนั้นซึ่งส่วนใหญ่ในชั้นฝากขังและผัดฟ้องล่ามที่จัดหาให้กับจำเลยจะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่ควบคุมตัวผู้ต้องหามาศาลหรือ เจ้าพนักงานตำรวจอื่นที่อยู่ในบริเวณนั้นหรือเป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่สามารถพูดและติดต่อสื่อสารกับจำเลยได้ ส่วนในชั้นพิจารณาของศาล ศาลจะจัดหาล่ามให้กับจำเลยในชั้นที่มีการอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและสอบถามคำให้การจำเลย และในชั้นสืบพยานศาลจะจัดหาล่ามให้เฉพาะในช่วงที่มีการสืบตัวจำเลย ล่ามที่จัดหาให้กับจำเลยจะเป็นล่ามที่ประจำอยู่ที่ศาลนั้นๆ ในบางศาลที่ไม่มีล่ามจะขอล่ามจากกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมก็จะจัดส่งล่ามไปให้ตามที่ขอ ในบางกรณีที่กระทรวงยุติธรรมไม่มีล่ามที่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ต้องหาหรือจำเลย กระทรวงยุติธรรมจะทำหนังสือขอความร่วมมือจากสถานทูตที่ผู้ต้องหา หรือจำเลยมีสัญชาติให้จัดหาล่าม แต่ในทางปฏิบัติเนื่องจากศาลมีที่ทำการอยู่ทั่วราชอาณาจักร จึงมีปัญหาข้อขัดข้องในการจัดหาล่ามผู้ต้องหาและจำเลย ซึ่งจะขอล่ามถึงปัญหาในบทที่ 4 ต่อไป ในบทที่ 3 จะได้ศึกษาการมีล่ามภาษาต่างประเทศในกรณีดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายไทยและตามหลักของกฎหมายต่างประเทศ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่าการมีล่ามภาษาต่างประเทศตามกฎหมายไทยมีมาตรฐานเป็นไปตามหลักสากลหรือไม่